„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи Уредништву „БРАНИКА“ у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт год.: К 6 или 7½ дин

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 71. У Новом Саду, у недељу 27. марта (9. априла) 1905. Година XXI.

Позив на претплату.

Крајем овога месеца истиче претплата свима оним нашим претплатницима, који се на прву четврт, односно до краја марта 1905. на наш лист претплатили.

Молимо, да нам поштовани претплатници благовремено обнове претплату, како не би било прекидања у шиљању листа. Ми не жалимо ни труда, ни трошка, да задовољимо своје читаоце, њихове захтеве и потребе, па је право, да и претплатници тачно врше своју дужност. Ми смо заиста према својим претплатницима до крајњих граница предусретљиви. Као што нисмо повисили цену нашем листу, кад је почео дневно излазити, тако нисмо цену повисили ни због већега формата.

Позивајући дакле своје досадашње претплатнике, а и остали српски свет на нову претплату, дајемо од своје стране уверење, да ћемо и од сад стајати на бранику Српства у овом независном листу, који у свима околностима остаје веран правцу и путу, којима корача. Трудићемо се, да и од сада свој лист одржимо на висини српског новинарства. Светске догађаје пратимо са највећом пажњом. **Вести о великом рату**, што га Русија води на Далеком Истоку, и који читаво Словенство с највећом узбуђеношћу прати — ми те вести, осим телеграфским путем, доносимо и по најбољим руским изворима. А тако исто и вести о заплетима на Балкану и тамошњим крвавим сукобима, доносимо по најбољим изворима. Имамо наше сталне дописнике, а чланци у нашем листу дају потпуни обавештај о свагдањем политичком положају.

Према томе читаоци „Браника“ биће свагда потпуно обавештени о свима политичким појавама.

Претплатна је цена „Бранику“:

На годину . . . . 24 кр. или 30 дин.
На по године . . . 12 кр. или 15 дин.
На четврт године . . 6 кр. или 7½ дин.

А може се претплатити месечно. Месечно стаје „Браник“ 2 кр. или 2½ дин.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 21. марта (3. априла) 1905.

Управа и уредништво „Браника“.

Државна припомоћ вероисповестима.

Посред вреве у Будимпешти услед велике угарске кризе, држе *реформати* своје *синодске* седнице у којима учествују први мађарски државници реформатске вероисповести. Ту је барон *Банфи* као световни председник, ту гроф Стеван *Тиса* као световни члан синода.

Реформати (Калвини) много држе на своју реформатску вероисповест. Ту су они једнаки: прост калвински ратар са неколко ланчића земље и највиши калвински барон и гроф са неколко хиљада ланаца земље — једнако љубе своју реформатску веру. Реформати у течају времена много су страдавали од католичке пропаганде: били су гоњени, затварани и убијани. Они су се и оружаном руком противили насилном покатоличавању. Реформати понајвише су коренити Мађари, зато они реформатску вероисповест сматрају за „мађарску веру“. Зато реформатски сељак поносом говори: kalomista vagyok (ја сам Калвин). И пок. *Силађи*, негдањи министар и председник сабора, свагда је поносом говорио, да је Калвин. Па и данас Банфи и Тиса поносе се што су Калвини. Мађари Калвини они се сматрају као прави представници мађарскога народа. У буни под Ракоцијом слављени мађарски војници, *Куруци*, били су понајвише Калвини.

Како су Мађари, реформати одани својој вери, доказ су баш расправе у њиховом синоду, који у овај мах држи своје седнице у Будимпешти. Велика данашња криза није помела ни Банфија ни Тису да учествују у расправама синода.

У једној од тих расправа, један члан синода напоменуо је да све једнако још није решено питање *државне припомоћи* реформатској цркви. Рекао је: да би реформати имали права на саразмерну *деобу* црквенога иметка са Католицима. Велики иметак католика био је *заједнички пре реформације*. Кад је пак један део пређашњих католика прешао у реформатску веру, Католици задржали су сав огромни иметак за себе, недајући ни једну крајцару реформатима, те су се реформати столећима морали таворити са својим иметком, па сами издржавати своје цркве и школе. Зак. чланак XX. од г. 1848. пак и после 57 година није још извршен, а овај одређује, *да све вероисповести имају право на саразмерну припомоћ од стране државе.*

У тој расправи, гроф Стеван Тиса признао је правичност захтева реформата, али је ипак своју једноверну браћу опазне учинио, да би примање државне припомоћи могло имати и хрђавих посљедица, јер држава кад даје припомоћ, хоће да се и меша у ствари дотичне вероисповести. Истина — каже Тиса — реформатска црква са својим школама свагда је била највећи стуб мађарске државне идеје, те кад би државна власт припомагала реформатску цркву са њеним школама, она би уједно припомогла ширењу мађарске државне идеје. Али — наставља Тиса — по XX. зак. чл. од г. 1848. имале би и *друге вероисповести* право на државну припомоћ, а *има и таквих вероисповести* чије школе баш обарају мађарску државну идеју.

Оно што је гроф Стеван Тиса рекао, тога се држао и његов пок. отац, Коломан Тиса. Сећамо се да кад је једном са српске стране речено, да би требало нас православне Србе са нашом црквеном автономијом *изједначити* са реформати — да је пок. Коломан Тиса рекао: *то је сасвим што друго!*

Да! то је сасвим што друго, али не зато што би положај реформатске цркве према држави био *правно* други, него наше цркве, већ зато, што највећи део реформата припада владајућем племену. Зато реформатска црква далеко боље изалази на крај са државом, него наша црква и држава прави реформатима све могуће концесије, особито кад је који реформат министар-председник, као што је преко 10 година био пок. Коломан Тиса, а пре њега пок Лоњаји, а сада гроф Стеван Тиса.

Наравно да реформати не могу добити од државе ону припомоћ као што би они то желили, а најмање неби се смела држава ставити на становиште *деобе* са католичким црквеним иметком, јер томе би се противила огромна већина Католика, који сачињавају већину становништва Угарске. Али ипак реформати добијају саразмерно много већу државну припомоћ, него ми православни.

Ми православни Срби заједно са православним Румунима добијамо врло малену државну припомоћ. Та припомоћ састоји се само из 100.000 фор. или 200.000 круна, а по размеру требала би да се састоји из више стотине хиљада. Па каква је та потпора? Она се не даје на културне цели, на школе и друге културне установе, већ као нека милостиња: на оправку малих цркава у сасвим осиромашеним општинама, па онда као нека милостиња свештеницима, свештеничким удовицама и т. д. Но како се та милостиња даје? Министарство себи придржава *коме* ће дати ту милостињу и често онда та милостиња бива као награда за политично држање. Румунска митрополија захтевала је да се државна припомоћ додели дијецезама, па онда дијецезанске власти да деле ту припомоћ, но министарство на то није пристало.

Но где би ми Срби били, да се извршује зак. чл. XX. од г. 1848. Ми би морали добивати тако обилату државну припомоћ, да не би морали стрепити за наш клерикални фонд, да неће моћи издржати све потребе наших школа, сву потпору пензионом фонду. Ми се данас морамо бринути за све наше културне потребе и још морамо бити задовољни, ако нам држава допусти да из нашега џепа трошимо на наше културне цели.

Но кад би се данас и извршио зак. чл. XX. од г. 1848., ми би се морали захвалити на државној припомоћи, јер би се са државном припомоћи хтела држава мешати односно господарити у нашој народно-црквеној автономији. То смо видели још пре 37 година кад је пред угарски сабор дошло питање субвенције новосадске гимназије.

За време ауст. немачке апсолутистичке владе, новосадска гимназија имала је од државе припомоћ од годишњих 6000 фор. сребра, што је пре 50 година далеко већу вредност представљало него данашњи 12.000. Ауст. немачка влада давала је ту припомоћ, *али се није мешала* у самоуправу гимназије. На угарском сабору хтела се дати субвенција од 6000 фор., али тако, да министарство неки број професора именује. И пошто на то Срби посланици нису хтели пристити, то је субвенција од 6000 фор. што је донде давана, укинута.

Јест! И ми православни Срби желели би као и реформати да се изврши зак. чл. XX. од г. 1848., али само тако, да се држава не меша у нашу народно-црквену автономију.

Руско-јапански рат.

Према вестима, које се саопштавају са источно-азијског бојишта, руска је војска сада потпуно концентрисана. Њене предње линије пружају се према југу од сипингајске станице ка железници, а према северу од шуанмаодзеске станице па готово паралелно с током реке Ломихоа. Тешко да ће ускоро доћи до битке, ма да изгледа да се Јапанци концентришу и да ће под заштитом своје коњице приступити заобилазним кретањима.

Стање у Харбину.

Из Харбина јављају „Русу“ да је на позицијама све мирно. У вароши је све у великом узбуђењу. Кинески трговци продају своју робу будзашто и затварају своје дућане. На станици „Мандурија“ дешавају се нечувене крађе.

Суђење генералу Стесељу.

Из Петрограда јављају, да ће се ускоро састати ратни суд, који ће имати да решава о томе, да-ли је морала бити извршена предаја Порт-Артура. Председник суда биће генерал *Рош*.

Последњи дани мукденске битке.

Интересантне су појединости, које су се одиграле у последњим фазама страшног мукденског боја. Те појединости налазимо у разним ратним дописима руских листова.

Тако П. *Краснов* телеграфише у лист „Русь“:

Тешке, трудне тренутке преживљује наша војска у садашње време. 23. фебруар је десети дан у непрекидној борби под градом шрапнела, уз грмљавину топова, у вихору куршума, што звижде кроз ваздух. Десет дана и ноћи спава се како се доспе, десет дана и ноћи једе се што се добије. Сад се ради о том, ко ће дуже издржати, ко ће имати више снаге, патрона, енергије. Ову битку налик на мрцварење, већ неће решити заобилазне колоне, не тактика и не стратегија, него снага и трпљење људско. Ми смо издржљиви и јаки духом, наш сиви шињел (прост војник) чини чудеса, али и непријатељ као да је начињен од челика. Он је уморан, он два дана ништа јео није, али му је сам *Ојама* казао, да је 25. фебруара крај мрцварењу и то му удесетостручава снагу. Јуначки се туку наши пукови, стрелци презиру смрт, за њих не постоје куршуми, али и непријатељ је дошао до беснила у очајању.

Јуче на пр., кад су наши стрелци заузимали Јухуантун, неколико десетина Јапанаца заседну у фанзе (куће). Из две куће их живе истерају бајонетима, али у кумирни (незнабожачком храму) десетина одважних људи не хтеде да се преда, већ отворише ватру. Свуд унаоколо смрт, да рукама донесоше топове и разбијаху зидове, али Јапанци се никако не предаваху. Решише да их баце у ваздух, али они то сами учинише, пре него што дођоше наши сапери. Једног рањеника хтедоше заробити, он се стрмоглавце баци у узан кинески бунар. Жесток је то, упоран непријатељ! Тешко га је сломити, али већ заробљени, којих ипак на десетине хватају, изгледају утучени. Они веле, да им је нестало шрапнела, да мало имају патрона и да су сустали. Њихов војник је безусловно гори од нашег, али како су сурови њихови начелници — људи дужности пред отаџбином! Не жалећи људе, водећи их у сигурну смрт, гони и гони сурови *Ојама* своје пукове на север, да опколи нашу војску,

У зору нас Јапанци потискоше из Цунхуанче. Пук, који држаше поседнуто то село, отиде према Финдзјатуну, где га поткрепише Цареви стрелци. *Те исте ноћи наша прва и трећа армија напустише своје зимске позиције*, кренуле су се на север ближе Мукдену на реку Хунхе. На фронту и на левом крилу све се је стишало. Могло се видети, како Јапанци кретаху велике колоне на север и северо-исток. Ујутро је непријатељска ватра већ обасипала села Падјаза, Сантајцзи и Унгентун. Уступање наше снаге кретало се према Мукдену. Поједини смели Јапанци на неколико су места покварили железницу.

*

Данас центар и лево крило ћуте, али топовска паљба чује се са северозапада од станице Мукдена. Тамо се води борба за села Падјаза, Синтајцзи Унгентун. Још једнако се тамо бије па помаже и одмењује новајлије онај исти бесамртни пук, који је хиљаду пута заслужио Георгијевске заставе, пук царевих стрелаца с пуковником *Лешом*. Десно од њега Георгијевски витез потпуковник *Зопољски* решио је да умре, али да не да Падјазу. Мало даље у сену растиња густих гајева око кинеских царских гробова седи начелник северног одељења, генерал *Лауниц* и управља јуришем на Саптајцзи и одбраном Ундзјантуна и Унгентуна. Од времена на време над његовом и његове свите главом прелети с непријатним, све бржим фијуком шимоза (јапанска граната) или просвира куршум. Наше батерије без престанка бију Јапанце. Јапанска паљба је знатно слабија. Код генералових ногу звони телефонски апарат; он се разговара с командантом војске. Ево јури оренбурски козак-ордонане и јавља: Наши напуштају Падјазу, потпуковник Запољски је убијен. Тежак губитак! То је најхрабрији човек, јунак љаојанских бојева, један од првих, који се попеше на Путиловско брдо.

*

Око 2 сата, ноћу у облаку прашине, окружен свитом и пратњом, дојури генерал *Каулбарс*. Залутао из далека куршум час по па долети однекуд спреда, удари у дрво, одбије комад или дигне облачић прашине на Мандаринском друму. У 3 с. ноћу бој се стиша. Чују се наши плотуни. Непријатељ уступа, али у том затишју чује се брзи тутањ ногу јапанских резерава. Мукден немирно спава. На главној улици фењери чкиље. По тамним путевима, у густој прашини, крећу се трупе, да сутра силно ударе на Јапанце.

То сутра нешто ће дати. Доста хладна ноћ пуна је тихе дражи, оживљења. Чак ни Кинези не спавају. Мукден је узнемирен. Код станице у препуњеним болницама чују се тихи уздаси рањеника, све једнако их возе у топлим вагонима и отправљају на север. Ваља очистити место за сутрашње страдалнике за отаџбину, за њену част. Тиха је хладовита ноћ, тајанствено шапућу вековна дрва око гробова кинеских богдихана, дремају каменити змајеви и слонови над њиме, а одма ту гору ватре и скупљају се наше силе за сутрашњи бој. Шта ће нам дати Бог после те ноћи, осветљене одсевом запаљених складишта, остављених у Гудзјадзи и Сахетуну?...

*

„Бирж. Вјед.“ доносе телеграм, што га је из Мукдена послао париском листу „Le Journal“ његов ратни дописник Луј *Нодо*:

23. фебруара је сасвим јасно било, да не може бити ни речи о спасењу Мукдена, док се не разбије јапанско крило, што извршује заобилазни маневар против десног руског крила.

Ноћу на 24. фебруар борба је без прекида настављена. После читавог низа јуриша и противјуриша Јапанци отму Ташичао, који не једанпут прелажаше у руске руке. Близу Хунхе-а трупе генерала *Церпицкога* неколико пута сузбише Јапанце, који бесно јуришаху, *начинивши од јапанских трупина ирсобран*, који им је служио за заклон. Око 5 с. ујутро Јапанци нешто северније од Мукдена заузму позицију, с које се види железница. У тај мах указа нам се призор, који ја никада нећу заборавити: четири сибирска пука, марширајући у смакнутим батаљонима, кренуше се напред уз звуке војне музике, чији се звуци заглушаваху певањем народне химне. Ти батаљони, крећући се равницом, изрпвеном непријатељским гранатама, на челу са генералом *Церпицким*, наносили су непријатељу страшне ударе: изгледаше да ниједан јапански војник неће остати читав у том боју, што се заподео на малом комаду земље. Пробивши јапанску авангарду, руски батаљони један за другим остадоше ишчезавати из вида; беше очевидно, да ће имати да раде целу ноћ.

*

Северно од Мукдена 24. фебруара целу ноћ су очекивали јуриш. Око 3 с. ујутро Јапанци пођу на јуриш. Зарајци, пустише их на 200 корака, дочекаше их плотунима и машинским топовима; све јурише смо одбили с огромним губитком за непријатеља. Наступајући, Јапанци се прикриваху за трупине својих. Кад су Јапанци око 8 с. ујутро одступали и наше трупе почеле да купе рањене на бојном пољу пред опкопима Зарајаца, беше ужасан утисак од огромних гомила мртвих непријатеља. Наши губитци беху ту незнатни. Данас су Зарајци својом издржљивошћу покрили себе славом. Ветар је достигао снагу оркана; у опкопима прашина и песак засипа људе, не можеш познати људе од великог слоја пољавштине на лицима. Исто такав и Куропаткин са својим штабом обилази позиције.

*

Северно од Мукдена води се одсудна борба. У овом рату има нечег стихијнога. Данас незапамћен ветар носи читаво море оштре прашине, загушује, на пет корака ништа не видиш. Непријатељска ђулад неколико пута прекидаху телеграф, али наши добровољни надзорници железнице брзо га оправљаху. Под жестоком ватром они се пењаху на стубове и намештаху жице на чашице (изолоторе). Ти људи жртвују себе не рачунајући чак ни на то, да ће добити Георгијевски знак, као сваки војник, а међутим они све то заслужују.

НОВИ САД, 21. марта 1905.

— **Почиње хајка!** Познато је, каква се хајка водила против словачких народносних посланика и једног српског народносног посланика на угарском сабору за време прошлог заседања саборског. *Веселовски*, *Валашек* и *Ружијак* били су изложени прогону, а врло добро знамо, какве је инсулте имао да претрпи српски народносни кандидат др. Љуба *Павловић*, коме су обесили о врат познату парницу због „Химнуса“ и „Созата“.

Сада, у овом новом сабору, шовинистама су такође трн у оку народносни посланици. У Араду су шовинисте пронашле, да тамо без дозволе министарства унутрашњих дела ради *„румунски народносни клуб за арадску жупанију“*, и шовинисте том клубу уписују у самртан грех, што он негује румунске народне интересе. Једна денунцијација беше довољна, да великоварадско држ. одветништво позове арадску варошку капетанију, да поведе истрагу против тог друштва. Арадски вар. вел. капетан с места позове пред себе управу клуба: председника Михаила *Велића*, потпредседнике дра Стевана *Попа* и дра Јована *Сучу*-а и тајника Јована *Вацана*, који исказаше, да је клуб само за то ту, да се пред жупаниску скупштину чланови конгрегације арадске жупаније ту скупе и да се договоре у погледу предмета те скупштине. Арадска жупанија је записник о исказима послала великоварадском држ. одветништву, које услед недостатка доказа истина обустави поступак, но позове кишјенески надсолгабироват, да поведе против чланова клуба, што ради без основних правила, поступак због преступа.

Услед тога арадски поткапетан позове пред себе више Румуна и уједно учини кораке, да се сабор умоли да *суспендира имунитетско право румунских народносних посланика* дра Стевана *Попа*, дра Јована *Сучу*-а и Јована *Русу-Сиријана*. Чим сабор изда те посланике, арадска капетанија ће да им суди због „изгреда“.

У исто време мађарски листови бележе вест, да је Зборник наредаба поште и телеграфа донео наредбу, којом се одузима право поштанске пошиљке књизи под насловом „Romanii din statul ungar“ („Румуни у угарској држави“), коју је написао и у Букурешту издао посланик на угарском сабору Јован *Русу-Сиријан*.

Шовинистички листови мађарски с нарочитим нагласком ударају на то, да писца „у његовим разлагањима руководи најфанатичнија антипатија против свега, што је мађарско“. Нема сумње, да ће и због овога против тог румунског посланика отпочети најжешћа хајка у сабору и ван сабора.

— **У лажи је плитко дно!** Ове су године Благовести у *четак*, па зато славна *„Пешковача“* овдашњега радикалскога листа није могла изаћи у петак, већ у четвртак, али наравно са *облигатним грдњама*, које радикалски народ у сувачама и на сеоским рогљевима у сласт чита. Па где би било омиљеније теме него: манастир *Ходош* и др. Полит? Ту је овдашњи радикалски лист са својом „Петковачом“ пронашао, да је одбор, што га је „мајски“ сабор изаслао у ствари манастира Ходоша, „запрепашћен“ саслушао извештај бившега фискала срп. нар. фондова. Али случајно је тај одбор заједно са пишпек Габором са запетом *пажњом* саслушао тај извештај и правно мњење, и не само да *није* било приговора, него је радикалски саборски одбор по томе правном мњењу и поступио, те *три* године прикупљао доказе за парницу ради ревиндикације манастира Ходоша. Но радикали имају средство да дра Полита у главу утуку. Радикалски саборски одбор је у поседу тога правнога мњења, *па нека га штампа* али у свој опширности, да свет види какав је то „издајник“ др. Полит. По том правном мњењу видело би се да др. Полит *никад пре* него да је тек у другој половини г. 1900 био позван да даде своје правно мњење о манастиру Ходошу и да је таково дао 27. септембра 1900. Видело би се да је др. Полит *био за подизање парнице, и баш он је предложио* да се преслуша стари архимандрит Корнелије Живковић. Јест! али кад би све то српски свет сазнао, онда би се могла применити за радикалски лист она изрека Његуша у „Горском Вијенцу“ о Турчину а и она позната српска пословица: *у лажи је плитко дно!*

— **„Виспрема“ победа радикала!** Овдашњи радикали у савезу са Кошутовцима начинили су од пенсионовања новосадскога градоначелника велики „восточни вопрос.“ Познато је да „главни“ уредник овдашњега радикалскога листа води *„ширу“* политику, а „споредни“ уредник *„ужу“* грађанску политику у овдашњем варошком представништву, те је у друштву са „јуристанским капацитетима“ поп *Божом* и протом *Ћирићем* пронашао, да варошко преставништво може мењати мировински закон, јер није довољно да когод има услове за мировину, него се мора подвргнути у року од по године или годину дана *пробе* са лечењем и онда тек може добити мировину. Па то је онај милитарни Wartegebühr и Supperarbitrirung, само што о том случајно у цивилном закону нема спомена. Али српски радикали и Кошутовци и то кажу: ко није способан за вршење градоначелске дужности, тај није способан ни за саборскога посланика. Према томе оних 50 и више посланика на угарском сабору, који су болешљиви, морали би положити мандате, а у првом реду барон Подманицки, који је већ 10 година врло стар и немоћан, јер су новосадски радикали и Кошутовци пронашли тај нов случај *инкомпатибилитета*, за који свет досад није знао. Забадава је др. *Милан Ћирић* овдашњи адвокат разложио правничку страну о мировини — он није могао убедити ни „јуристанске капацитете“ у *манштији*, ни Кошутовце, који су одушевљено пљескали „виспреним“ разлозима проте Ћирића. Главна је ствар да су радикали и Кошутовци према одсуству великог дела варошких представника задобили „виспрену“ победу, те тиме утрли

пута да Нови Сад може временом постати — *Абдера!*

— **Они не драже „кожух против капута“.** Пуста је то клевета, да радикали драже „кожух против капута“, јер то никад не бива те ни у „*Пешковачи*“, па како би то и могло бити кад и радикалске главешине *носе капут!* Не, радикали само „упућују“ радикалски народ да се чува „невољалих“ капутлија — наравно зато, јер они који не припадају „свеспасавајућој“ радикалној странци, ти су „издајице“ српскога народа и „продане душе“ које потпомажу мађарску владу, дочим радикали нису никад ни познавали Белу Талијана, а камо-ли да су тражили „безусловну благонаклоност“ високе владе, па и данас они су челични српски родољуби, којима није стало до савеза са Кошутовцима. Зато је и опет проста денунцијација злогласнога „Браника“, који је примио *допис из Ољме* о радикалском дражењу „кожуха против капута“!

Политички преглед.

— **Француска.** Као што се из Париза јавља, све се више обистињује да се најновија хапшења односе на заверу против опстанка републике у корист принца *Викшора Наполеона.* Власти за сада ништа не износе на јавност. Али се говори, да су у тој ствари многи генерали и националистични посланици компромитовани. Ноћас предузете су опет преметачине те нађено 1200 пушака.

— **Стара Србија и Македонија.** Неколико егзархиста из кочанског среза у скопљанском вилајету и из Ђевђелије, солунски вилајет, тражили су од месних власти да им се допусти да пређу у католичанство. Узрок овоме, веле, у томе је што им Бугари и њихови комитети досадише разним наметима и суровошћу.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 26. марта 1905.

— † **Пуковник Узун-Мирковић.** Доајен српске пешадије и један од оних људи, који су прошли кроз све српске ратове, оставивши успомену храброг ратника, пуковник Љубомир Узун-*Мирковић* син познатога у повеници Србији јунака Узун-Мирковић преминуо је у Београду 24. о. м. Успомена пуковника Узун-Мирковића и његова дела преносиће се кроз генерације у Србији, увек жива, увек поштована, увек силна! Нека је слава пок. Љубомиру Узун-Мирковићу!

— **Земунска катасрофа.** О овој ужасној катастрофи у Земуну ми смо у своје време донели белешку. Према најновијим вестима та катастрофа има се приписати потресу, услед којег је у исто време порушено и неколико оџака.

Новости са стране.

— **Понемчавање пољских покрајина у Пруској.** Немачка „колонизациона комисија“ за пољске покрајине у Прусији издала је меморандум о свом раду. Тај спис сведочи о силини германизационог рада те комисије и о огромним средствима, којима она располаже. Тако је на пр. прошле године било скопљено више од 2000 уговора о продаји земље, и у пољске покрајине било је пресељено нових 1582 немачких породица, на броју њих 9000 душа. Од 261,662 хектара земље, што је та комисија купила, немачким колонистама продато је 178,700 хектара т. ј. 68·3%. Свега је до сада пресељено 9121 породица т. ј. више од 60.000 Немаца; свега пак сада живи у насељаваним покрајинама до 70.000 Немаца. Прошле године комисији је понуђено да купи до 216,675 хектара земље, но купила је 33,109 хектара за 33.043,458 марака Од г. 1886. до краја 1904. г. комисија је потрошила свега 319 милијона марака, дохотци су били 75 милијона марака т. ј. чист расход достиже 244 милијона марака. За два прва месеца 1905. г. комисија је потрошила већ $49^1/_2$ мил. марака, а доходак јој беше 11 милијона. Од све количине земље коју је комисија купила, *од Пољака је купљено 38%* а *од Немаца 62%*. Прошле, 1904. г., од Пољака је прекупљено свега 3477 хектара т. ј. 10% од укупне количине купљене земље. Види се, да *Пољаци много више*, него пређе, *чувају земља својих отаца.* — На браћу Пољаке у Познању ваља и ми Срби да се угледамо. Не пуштајте земље из руку!

— **О љубљењу руке.** Бечки стручни лист „Medizinische Klinik“ у своме 15. броју расправљајући питање о љубљењу руке између осталога вели: Наше је мишљење да морамо најенергичније протестовати противу тог рђавог обичаја. Рецимо, да има у ком друштву један сушичав, коме су туберкулозне бациле на уснама, и тај човек пољуби у руку какву госпођу, онда су сви остали, што се повинују томе обичају, у опасности да се љубљењем руке заразе. Наравно у једнакој је мери и дотична дама у опасности да јој рука постане стоваришне свих могућих бактерија. Данас како ствари стоје, свака би дама најбоље учинила, кад би своје руке после посете у карболном раствору најбрижљивије десинфековала.

— **Одбијен милијардер.** Џона Д. *Рокфелера* зову у Америци „петролејским краљем“ и сматрају га за најбогатијег човека на свету. Недавно је он поклонио америчком мисионарском друштву 100.000 долара ради цели обраћања незнабожаца у хришћанство, али друштво *одбије* тај дар с образложењем, да петролејски трест (trust) и на челу му Рокфелер пљачка и квари народ, његов новац, згрнут из прљавих спекулацаја, не може се дакле употребити на црквене цели и обраћање. Рокфелер се на то наљути, али не српски, него американски: *поклони свеучилишту у Чикагу 250 милијона круна.* Тако се Американац „свети“!

— **Осетини у Манџурији.** У последњем руско-турском рату јуначки коњаници из кавкаског племена Осетина много се одликовали. Исто тако верно служе они Русији и у садашњем крвавом рату на Далеком Истоку. Уредништву „Терских Вједомости“ достављено је писмо с бојишта од Осетина терско-кубанскога пука Габашо *Тошрова.* Писмо је писано 9. фебруара. У њему јуначки Осетин пише:

„Јављам вам о нашим крвавим подвизима, у којима смо ми пролили много своје крви, али исто тако нисмо штедели ни непријатеља. Наилазили смо на много добра и зла, али, слава Богу, наши Терци се одликују, добро и много стоје за Цара и отаџбину. Био сам двапут рањен, али сам се опоравио и саевим оздравио. Зато сам се, хвала Богу, одликовао и добио два Ђорђева крста, а надам се, да ћу добити још и трећи за свој подвиг, који сам извршио тиме, што сам својом сопственом сабљом одрубио главу тринаесторици Јапанаца, а двојицу сам живе довео. Једна беда ме смете у боју: кад сам се тукао с Јапанцима, сломије ми се балчик од моје шашке (сабље), и ја морадох одступити, и ту бих страдао, али Бог ме одбрани. Наш пук се одликује у сваком боју. Ми идемо у бој са својом песмом: „Уастръ Ци“. Ми нештедимице бијемо Јапанце. Нама су пребегли многи Јапанци од глади и зиме. А нас хране добро и одевени смо топло.“

— **Официрска касина у Мугдену.** У време кад је главни стан Куропаткинов био у Мугдену, био је тамо и дописник једних немачких новина и он у своме допису овако уписује тамошњу официрску касину: „У вече сам одлазио у официрску касину, која је била смештена у једној земуници. Кад сам први пут тамо отишао, био сам изненађен, како је она лепо и угодно била намештена и ако је за то било и сувише мало времена а и средстава. У предсобљу, које је служило као гардероба, владао је примеран ред и чистоћа. На зидовима су висила и два огледала, што се заиста, због времена у којем живимо, може сматрати за луксуз. Одмах на уласку стоји каса, где се плаћа вечера, која није више коштала по 35 копека. Кад се узме у обзир, каква је скупоћа владала у то време у Мугдену онда се мора признати, да је та цена врло ниска. У великом, главном одељењу седело је 40—50 официра за дугачким столовима при вечери. Зидови су били врло лепо окићени руским тробојкама, сликама царевим, царичиним и Куропаткиновим. За 35 копека, које сам платио при улазу, добио сам врло лепо зготовљено телеће печење с макаронима и то у таквој количини, да би и најгладнији човек могао да се засити. За пиће се могло добити само чај с лимуном, јер је командант Мугдена једном наредбом био забранио продају алкохолних пића у касини. Касина се већ у 11 сати у вече затварала.

Припослано.*)

ИЗЈАВА.

На изјаву г. Пере Дамјановића, књиговође Српске Честичарске Задруге у Новом Саду, којом ме је у „Бранику“ бр. 67 од 22. о. м., онако *кочијашки* напао, имам приметити, да би све оне титуле, са којима се дрзнуо да ме обасипа, као: кукавица, клеветник, безобразник и пакосник за њега и сувише благе биле, а титуле, које би му припадале, не могу ради угледа овог цењеног листа и његових читаоца донети.

Г. Дамјановић би добро урадио, да се мало обазре на жртве своје раскоши, које су жиром тако грдно осакаћене!

У осталом радујем се, што ће ме — као што на завршетку те изјаве рече, — код надлежног суда поново тужити, јер ће та пресуда јавности више светлости донети, него сва ларма његова.

Што се тиче донесене резолуције главне Скупштине Тргов. Болнице, са којом се г. **Пера Дамјановић** размеће, она је последица бестидне агитације, коју је овај са својим познатим садругом развио, јер они трубише код трговачке омладине, да сам се ја са Мађарима и Чивутима здружио, те да против Тргов. Болнице радим, чији сам књговођа пуних 6 година био и гласом сведочбе своју дужност на *потпуно* задовољство вршио. Агитујући против мене, говорио је, да сам од ових чак и потплаћен, — а ја опет велим, да онај, који је Дамјановића пријавом принудио, да потрошени новац од *К. 350.* — после $4^1/_2$ године заводу са каматом врати, не може бити против завода, него за завод а против г. Дамјановића, као што је то највишом пресудом под D 178 szám од 28. јуна 1904. год. доказано и тиме поступак г. Дамјановића верно оцртан. Та пресуда, као што сам извештен, није на главној Скупштини ни прочитана. А зашто? То ће нам он у своје време казати.

Зна г. Дамјановић за ово све, зна чак и то, да је ова цела ствар још пре мене преко „Заставе“ потезана, на које он као потпредседник, никада није реагирао, са чега сам од појединих чланова с њим заједно био сумњичен. Ово су дакле необорима факта, са којим ћемо пред суд, а ту неће помоћи никакве резолуције, а још мање предлози.

Ја се само бојим, да ће г. **Пера Дамјановић** и ову тужбу исто онако натраг повући, као што је и ону под $\frac{V.\ 16.}{1904.}$ и $\frac{193.}{B\ 1904.}$ повукао, или да је у опште неће ни поднети, а то би био од њега **највећи нитковлук!**

Нови Сад, 23. марта 1905.

Сима Станојевић
књиговођа.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво овога листа ни у ком погледу. — Ур. „Браника“.

НОВИЈЕ.

Битољ, 25. марта. У бугарских комита нађене су пушке из Аустрије. Те пушке су кратке, а цела им је цев обложена дрветом.

Париз, 25. марта. У политичким круговима говори се, да ће министар спољних послова, *Делкасе,* ускоро поднети оставку.

Париз, 25. марта. Енглески краљ *Едвард* VII. приспео је јуче у Пијерфит где га је очекивао председник француске републике Лубе. После кратког срдачног разговора, краљ је позвао Лубеа у воз, који га је отпратио до лионске жел. станице.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Будимпешта, 26. марта. Извршни одбор удружене опозиције закључио је да посланик Етвеш у сабору поднесе израђен предлог да се пређашњи председник сабора Перцел и садашњи министар-председник гроф Стеван Тиса због 18. новембра и 13. децембра на одговор позову.

Будимпешта, 26. марта. Сабор је изабрао одбор од 21 лица за адресу.

Беч, 26. марта. Стање министра Гауча погоршало се, пошто има грознице са температуром од 40 степени.

Осек, 26. марта. Бискуп Штросмајер врло опасно оболео и обнесвешћен никога више не познаје. Штросмајер у свом тестаменту основао је многе велике културне задужбине.

Рим, 26. марта. Пада у очи, да је при састанку у Напуљу немачки цар споменуо тројни савез, дочим је италијански краљ говорио само о савезницима. Значајно је и то, што није споменута Аустро-Угарска.

Покрет у Русији.

Краково, 26. марта. Пољска добија са 1. јулом своју земаљску автономију.

Руско-јапански рат.

Токио, 26. марта. Главна руска војска повукла се у правцу Кинкиатун.

Харбин, 26. марта. Руски ловци принудили су јапанску коњицу да се повуче према Чулуху.

Сингапор, 26. марта. Код Пананга видело се 27 војних бродова који у даљини од 70 миља јужно-западно крстарише.

Трговина.

Храна.

Нови Сад. 26. марта 1905.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	18 К	20	п.
Жито ново друге каквоће	17 „	—	„
Паполица стара	16 „	—	„
Зоб	14 „	—	„
Јечам нови	15 „	—	„
Кукуруз стари окрњен	16 „	—	„
Кукуруз нови окрњен	15 „	20	„
Клипови	— „	—	„
Пасуљ бели нови	27 „	—	„
Пасуљ жути нови	27 „	—	„
Вика	— „	—	„
Мухар	36 „	—	„
Проја	— „	—	„
Вуна	100 „	—	„

Све од 100 клгр.

Марва, свињи и живина.

Нови Сад, 26. марта 1905.

Волови по кили	60—64	п.
Свињи тешки по кили	90—94	„

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

†

Јавна захвалност.

Приликом смрти мога незаборављеног мужа

Паје Влаховића,

пословође црк. општине,

изјавише ми саучешће: свештенство, учитељство и многи пријатељи и познаници. Сматрам за своју дужност да им овим путем најтоплије захвалим. Хвала г.г. свештеницима и учитељима који покојника опојаше и отпратише без икакве награде; хвала певачком друштву „Гусле“ које је у храму божјем појало; хвала црквеној општини и варошком поглаварству и чиновништву, — хвала свима, који драгог ми покојника испратише и који своја кола послаше. Хвала и онима, који венце положише на мртвачки одар.

Најтоплију захвалу нека приме сви, који ми у овим тешким часовима ма и најмање пажње указаше.

У *Великој Кикинди* 6. априла 1905. год.

Удова Јулка Влаховић,
учитељица.

154 1—1

†

Јавна захвала.

Свима сродницима, пријатељима и знанцима, који нам поводом смрти моје премиле супруге односно наше матере

МАРИЈЕ ЈОВАНОВИЋ

у дубокој жалости за премилом покојницом указаше нам многобројни сродници, пријатељи и знанци своје саучешће личним, брзојавним и писменим изјавама те нам овим човекољубним мелемом покушаше ублажити наше љуто обрањено срце.

Скрушени тугом немогосмо се сваком посепце захвалити на том саучешћу у нашој дубокој жалости, па с тога их молимо, да овим путем приме нашу највећу захвалност на израженом нам саучешћу.

Наособ лепа хвала некаје преч. г.г. Ђоки *Гњатићу*, пароху, Сланкаменачком, Максиму *Живковићу*, пароху, Ново-Карловачком, Стевану *Кумановићу*, капелану, Ново-Карловачком, надаље нека је хвала г.г. Милану *Црнојачком*, рав.-учитељу, Ново-Сланкаменачком, г. Николи *Лалићу*, учитељу, Старо-Сланкаменачком, који су на опелу и погребу чинодејствовали; хвала гђци Љубици *Јовановићевој*, учитељици, Ново-Сланкаменачкој, која је при погребу учествовала са школском младежи. Затим нека је хвала хрватском учитељству г.г. Јулију *Хавлику*, рав. учитељу, Ивану *Барковићу*, учитељу, гђи *Хавликовици*, учитељици, гђци *Сабљићевој*, учитељици и гђици *Шнајдеровој* учитељици, који покојницу са свом школском младежи и школском заставом до вечне куће отпратише.

Напослетку изричемо најтоплију благодарност свима оним сродницима, пријатељима и знанцима из места и са стране а исто тако и сланкаменачком становништву без разлике вероисповести, који нам драгу и никад незаборављену покојницу до хладног гроба отпратише. Хвала им од срца пред Богом и пред људима.

Нов Сланкамен, 6. априла 1905. год.

Александер Јовановић, ожалошћени син. **Васа Јовановић,** ожалошћени супруг.

Јулка Јовановић,
ожалошћена кћи.

153 1—1

ОГЛАСИ.

Дражбени оглас.

Новооснована задруга доловачког парног ваљног млина подиже млин, по предрачуну би стао целокупан парни млин 89·554 круна 90 пот. За зидање зграде расписује се овим **држба на мањак,** која ће се **16. априла т. г. у 2 сахата по подне у општинској дворани доловачкој одржати.**

По стручном мњењу опредељено је за зидање потребе зграде 21.872 круне 96 фил. у предрачуну и то:

1.) За зидарске радње 13·886 кр. 30 фил.
2.) За столарску радњу 1·369 кр.
3.) За дунђерски рад 6·617 кр. 66 фил.

Задруга задржава себи право избора подузимача.

Сваки дражбователь дужан је пре дражбе 5% од целокупног предрачуна у готовом или у вредносним папирима у име вадиума положити, а подузимач изравнаће то на 10% у име кауције.

Дражбовати се може писмено и усмено. Планови и предрачун стоје на углед код долепотписаног управитеља, код кога се и ближа извешћа дознати могу.

Из седнице управног одбора држане 3 априла 1905. године.

Светислав Радојчић, *управитељ-деловођа.* **Карло Брод,** *зам. председник.*

152 1—3

Част нам је известити пошт. публику, да смо у **НОВОМ САДУ у футошкој улици бр. 2.** отворили

Главно стовариште (депо)

нашег пива и да сад наше пошт. муштерије из Новог Сада и околине можемо дневно са нашим изврсним

„Градским пивом“,

како у бурадима, тако и у оригинално напуњеним боцама, уз најјефтинију цену, у свако доба послужити.

Овим Вас учтиво позивамо, да Вашу потребу пива, од сад код нас набављате.

С поштовањем

127 4—50 **Петроварадинска пивара.**

За гојење и товлење свиња најбоље и најпробитачније средство јесте:

„МАРГУЛИТОВ“
крижевачки свеопшти прашак за свиње

који поспешава тек и пробаву свиња, те их чува од болести.

Као храниви прашак препоручује се свињама по упути редовито давати, пошто се од истога најбоље помажу.

Крижевачки свеопшти прашак за свиње постигао је у хрватско-славонском, угарском, истарском, босанском и далматинском господарству веома добар успех, тако, да се може као најкорисније и најјефтиније средство препоручити.

— Цена је омоту 60 потура. —

Мање од 2 омота не шаље се поштом.

Наручбине од најмање 10 омота шаљу се просто од поштарине уз попуст.

У оним местима, где се **крижевачки свеопшти прашак за свиње** не добија, нека се наручи из главнога складишта:

Лекарна „код св. Тројице“

А. МАРГУЛИТА

Крижевцима. Утемељена године 1771.

Има-ли у којем месту више господара, који би „крижевачки свеопшти прашак за свиње“ наручити хтели, препоручује им се, **да се сложе и да заједно наруче, јер их исти на тај начин јефтиније стаје.**

29 41—52

ШИХТОВ-САПУН

„ЈЕЛЕН“. **са марком** **„КЉУЧ“.**

Најбољи, најиздашнији и по томе најјефтинији сапун. У њему нема никаквих шкодљивих мешавина.

Добија се свуда!

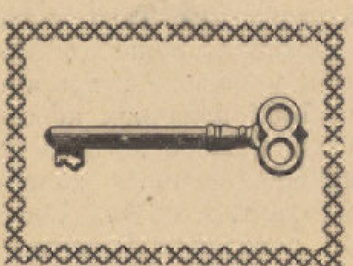

При куповању треба нарочито пазити, да се на сваком комаду сапуна налази име **„Шихт“** и једна од горњих заштитних марака.

223 23—34

29 3—3

Онима, који пате од живчане болести

препоручује се, да се упознају са начином лечења, који је заведен већ од 20 година, а препоручен је од професора, практичних лекара и све више се употребљава у публици; састоји се пак само у прању с поља, нешкодљив је, јефтин и за чудо добро дејствује.

Ваља искати у 26. издању изашлу броширу Романа Вајсмана:

„О живчаним болестима и капљи“,

коју бесплатно разашиље апотекар

ЕМИЛ ПАИН У БЕЛОЈ ЦРКВИ.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“. **Штампарија деоничарског друштва „Бранка.“**